

Лаврентьев О.М.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університет державної фіскальної служби України

Сергієнко Ю.П.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, професор кафедри хортингу та реабілітації Університет державної фіскальної служби України

Буток О. В.
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університет державної фіскальної служби України

Сокол О. А.
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КАНДИДАТІВ ДО ВСТУПУ ВНЗ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ)

В роботі розглядаються питання щодо рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу та курсантів, під час навчання на першому курсі. Проаналізовано результати творчого конкурсу з фізичної підготовки за останні чотири роки з фізичної підготовки. В дослідженні прийняло участь 300 чоловік з яких 121 дівчина та 179 хлопців. До результатів дослідження були віднесені основні контрольні нормативи з фізичних вправ направлених на розвиток швидкості, сили та витривалості. Дослідження проводились протягом першого семестру навчання і було розділене на 3 етапи: 1 – кандидати (за підсумками вступного екзамену, крім 2018 року вступу), 2 – початкова підготовка (3 тижні) та 3 – виконання контрольних вправ в кінці першого семестру.

Ключові слова: кандидат, курсант, навчальний процес, активність, фізичне навантаження, фізичні вправи.

Лаврентьев А.Н., Сергиенко Ю.П., Буток Е.В., Сокол О.А. “ Проблемы физической активности кандидатов на поступление в ВУЗ правоохранительных органов Украины (на примере налоговой милиции)”. В работе рассматриваются вопросы уровня физической подготовленности курсантов первого курса. Проанализированы результаты вступительного экзамена за последние четыре года по физической подготовке. В исследовании приняло участие 549 человек из которых 121 девушка и 179 юношей. К результатам исследования были отнесены основные контрольные нормативы по физической подготовке направленные на развитие быстроты, силы и выносливости. Исследования проводились в течение первого семестра обучения и были разделены на 3 этапа: 1 - кандидаты (по итогам вступительного экзамена, кроме 2018 года поступления), 2 - начальная подготовка (3 недели) и 3 - выполнение контрольных упражнений в конце первого семестра.

Ключевые слова: кандидат, курсант, учебный процесс, активность, физическая нагрузка, физические упражнения.

Alexander Lavrentiev, Yurii Sergienko, Oleh Sokol, Olena Butok. “Problems of physical activity of cadets of higher educational institutions of law enforcement bodies of Ukraine (on the example of the tax police)”. Since 2018, the entrance exam for physical training at the tax police department was canceled, therefore, we conducted a study on the level of physical fitness of first-year cadets. The analytic work of results of the entrance exam for the last four years in physical training. The researching involved 300 people including 121 are girls and 179 boys. Over the years the introduction has been analyzed: 2015 (all =92, w.- 38; m.- 54), 2016 (all =92, w.- 38; m.- 54), 2017 (all =45, w.- 16; m.- 29), 2018 (all=71, w.- 29; m.- 42).

The main control standards of physical exercises aimed at the development of speed, strength and endurance were attributed to the results of the study. The studies were conducted during the first study session of study and were divided into 3 stages: First - candidates (following the results of the entrance exam, except for 2018 admission), Second - initial training (3 weeks) and Third - performing control exercises at the end of the first semester. According to the results of the survey, a comparative description of preparation level of candidates (cadets) of the first year was conducted. The study was conducted in three exercises: running at 100 m and 1000 m, bending and extension of arms in the emphasis lying – girls, pulling on the crossbar - the boys. The analysis is conducted from the moment of entry and during the first study session.

The analysis of the selection of candidates for training show that in the last 4 years from the main indicators for cadets who had a longer systematic approach to the formation of physical activity, the formation of training and development of physical qualities, especially the power indicators of both boys and girls, is more clearly formed. High rates also tend to improve, but mostly in girls. Indicators of endurance are more evolving in the cadets of the year 2018.

In our opinion, for the rapid development of the appropriate athletic level of sport, adaptation to training and improvement of the level of physical fitness, changes in the recommendations for joining should be change, training and work programs of "Special Functional Training" with the introduction of a functional training complex as an optimal option for the formation of a proper level of training, which would include three areas: work with weight (rod, weights, etc.), any physical exercise with personal weight (on the bar, bars, rope) and cyclic exercises (running, swimming, cycling, hiking, jumping through

the rope, long walking on stairs, etc.). It is desirable to exercise 3-4 times a week for 1,5-2 hours, and on weekends include cyclic exercises. The formation of such a load and the creation of groups for attending "Special Functional Training" classes is a prerequisite: the level of physical training, age, gender, individual physiological and mental characteristics.

Keywords: candidate, cadet, educational process, activity, physical activity, physical exercises.

Постановка проблеми. Зі змінами вступу до навчальних закладів з специфічними умовами навчання виникає ряд питань пов'язаних з фізичною підготовленістю майбутніх курсантів їх адаптацію до фізичних навантажень, що мають вплив на навчальну дисципліну, а саме «Спеціальна функціональна підготовка», вона викладається від початку навчання до завершення проходження служби в будь-яких правоохоронних органах України [1, с. 13].

У зв'язку з цим фахівцям фізичного виховання кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки треба змінити і адаптувати навчальні та робочі програми, щодо збільшення уваги на систематичне формування рухових вмінь та навичок направлених на розвиток фізичних якостей, що вплине на ефективність рівня підготовленості молодих фахівців за трьома показниками (сила, швидкість та витривалість) та загальну адаптацію до фізичних навантажень.

Під час відбору та початку навчання виникає ряд проблем, які мають, як об'єктивні та суб'єктивні причини на розвиток фізичних якостей, а саме:

1. в загальноосвітніх навчальних закладах зменшилась фізична активність підлітків (мало хто відвідує спортивні секції, слабка активність не завжди відповідає нормі);
2. відсутня підготовка до вступу до ВНЗ правоохоронних органів;
3. збільшення кількості дівчат, які бажають навчатись в закладах правоохоронних органів (37%);
4. зменшення навчальних годин під час навчання ВНЗ з фізичного виховання, нечітке їх планування;
5. неефективне використання часу під час самопідготовки;
6. слабка самоорганізація та проведення культурно-спортивних заходів з оздоровчою спрямованістю;
7. реклама виробництва тютюну алкогольних та слабоалкогольних напоїв схиляє молодь до їх вживання;
8. слабкі державні програми щодо модернізації спортивного або фізкультурного руху (більшості випадків матеріальна недоступність та не бажання відвідування оздоровчих центрів) тощо [1, с. 13; 2, с. 18; 3, с. 42; 6, с. 343].

Всі вищеперелічені факти та проблеми мають негативне явище на фізичний розвиток молодої людини, впливають на його вироблення й закріплення моральних і вольових рис характеру, виховання таких якостей, як організованість, свідомо дисципліна, наполегливість у процесі подолання труднощів, витривалість, мужність та ін.

Аналіз літературних джерел. Відсутність вступного (творчого) екзамену впливає на якісний відбір кандидатів на навчання. Так як відсутній особистісний контроль за індивідуальним фізичним розвитком, фізичною підготовленістю, технікою виконання вправ, дотриманням режимів фізичного навантаження, умінь для зміцнення і збереження здоров'я, формування здорового способу життя, організації та проведення колективного та сімейного відпочинку, участі в масових спортивних змаганнях тощо.

Впродовж останніх років НПК кафедри розроблено та запроваджено певні кроки щодо регулювання активної життєвої позиції молодого покоління, оприлюднено у роботах: проблеми формування здорового способу життя у курсантів [3], рухова активність [4], фізична підготовка жінок під час проходження служби [5], формування адаптаційних процесів до фізичних навантажень [1,2].

Також звертали увагу на дослідження провідних науковців різних країн світу в даному напрямі. Організація вільного часу дітей, студентської молоді, різних груп населення займались науковці (А. Мартик; І. Олійник, К. Єрусалимець, С. Савчук, В. Ковальчу; Н. Цимбалюк). Особливості впливу середовища в якому виховується людина належать роботи (Д. Пуцято, Т. Шчебак). Рекреаційно-оздоровча направленість розглядається в роботі (Л. Карпова). Рухова активність як засіб здорового способу життя у роботах (О. Жданова, Я. Чеховська).

Наукове дослідження виконується згідно науково-дослідної теми кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України на 2014-2019 роки за темою «Формування спеціальних професійних якостей працівників правоохоронних органів» (державний реєстраційний номер 0114U001841).

Актуальність теми полягає в тому, що складовою частиною професійного відбору є всебічний аналіз індивідуально-психологічних та фізичних особливостей кандидата. Де одним із методів тестування є виконання контрольних нормативів з фізичної підготовки, який на жаль відсутній (з 2018 року) у підрозділах податкової міліції.

Мета статті (постановка завдань). Визначити закономірності розвитку фізичної підготовленості кандидатів (курсантів), щодо належного рівня підготовки до вступу, навчання та адаптацію молоді до фізичних навантажень.

Завдання дослідження: 1. Дослідити відбір кандидатів до навчання у ВНЗ правоохоронних органів за останні чотири роки.

2. Визначити основні проблеми, які мають вплив на рівень підготовленості молоді.

3. Провести порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості кандидатів (курсантів) першого курсу протягом першого семестру за останні чотири роки за трьома показниками (сила, швидкість та витривалість).

4. Знайти оптимальний варіант виконання фізичних вправ до формування належного рівня підготовки.

В роботі використовуються методи аналізу й узагальнення наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. При відборі кандидата дається загальна оцінка результатів професійно-психологічного відбору, яка визначається на основі аналізу і узагальнення усіх матеріалів соціально-психологічного вивчення, психологічного та психофізіологічного його обстеження. Відбір кандидата включає стан здоров'я, фізичний розвиток, рівень загальноосвітньої та фізичної підготовки та інші показники, які дозволяють дати всебічну оцінку особистості кандидата на службу (навчання). Вони також є основою подальшого психологічного, фізичного супроводження проходження служби майбутнього працівника.

Як показує практика коли абітурієнти (кандидат) готується до вступного екзамену відбувається розвиток загальних і спеціальних фізичних якостей, що направлено на збільшення силових можливостей великих м'язових груп, удосконалення спортивної техніки. Під час підготовки виконується великий об'єм тренувального навантаження, формуються вольові якості, що мають вплив на рівень підготовленості під час вступу та адаптує їх до формування готовності до навчання зі специфічними умовами.

Підготовка курсантів першого курсу спрямована на розвиток і закріплення необхідних фізичних, психічних та морально-вольових якостей, направлена на формування і закріплення професійних якостей для проходження ними служби в правоохоронних органах [1, с. 14].

Тому заняття з навчальної дисципліни «Спеціальна функціональна підготовка» планувалась за двома напрямками:

- розвиток психофізіологічних здібностей (розвиток сенсорних систем, пізнавальних процесів, концентрації уваги, оперативної пам'яті) тощо;
- розвиток основних фізичних якостей (на основі циклічних навантажень з бігу, плавання, ходьби на лижах, силовій та швидкісної підготовки).

Для визначення рівня готовності кандидатів та курсантів за різними роками вступу (2015-2018) ми провели дослідження в якому прийняло участь 300 чоловік з яких 121 дівчина та 179 хлопців. До результатів дослідження були віднесені основні контрольні нормативи з фізичних вправ направлених на розвиток швидкості, сили та витривалості. Дослідження проводились протягом першого семестру навчання і було розділене на 3 етапи: 1 – кандидати (за підсумками вступного екзамену, крім вступу 2018 року), 2 – початкова підготовка (3 тижні) та 3 – виконання контрольних вправ в кінці першого семестру.

За результатами дослідження проведена порівняльна характеристика рівня підготовленості кандидатів (курсантів) першого курсу. Дослідження проводилось за трьома основними показниками: швидкість (біг на 100 м.), сила (згинання і розгинання рук в упорі лежачі - жінки та підтягування на перекладині - чоловіки), витривалість (біг на 1000 м.). Аналіз проводився з моменту вступу та на протязі першого семестру.

В (табл.1) вказана динаміка підготовленості курсантів чоловіків за трьома основними фізичними якостями. У абітурієнтів (курсантів) 2018 року набору без вихідних даних по вступу. Проведений аналіз вказує на те, що протягом першого семестру всі фізичні показники мають незначне покращення результатів.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз рівня підготовленості на першому курсі за I семестр протягом останніх чотири роки серед чоловіків

		Рік набору				
		2015	2016	2017	2018	
Етапи підготовки	Кандидати	100 м.	14,13±0,12	14,4±0,07	13,73±0,12	відсутній
			n=51	n=51	n=29	відсутній
			min – 12,6	min – 12,3	min – 12,6	відсутній
			max – 17,6	max – 14,9	max – 12,8	-
		Підтягування на перекладині	11,87±0,58	17,46±0,65	6,55±0,18	відсутній
			n=48	n=39	n=29	відсутній
			min – 4	min – 11	min – 5	відсутній
		1000 м.	max – 19	max – 26	max – 10	-
			3,49±0,04	3,36±0,02	3,45±0,05	відсутній
	n=62		n=62	n=31	відсутній	
	min – 3,12		min – 3,20	min – 3,19	відсутній	
	max – 4,45		max – 4,20	max – 4,49	-	
	Після початкової підготовки	100 м.	14,06±0,12	13,33±0,06	13,61±0,08	14,37±0,18
			n=51	n=51	n=29	n=51
			min – 12,0	min – 12,0	min – 12,8	min – 12,3
		Підтягування на перекладині	max – 16,8	max – 14,1	max – 14,5	max – 18,1
			12,33±0,48	10,5±0,41	9,31±0,26	10,73±0,75
			n=48	n=48	n=29	n=48
min – 4			min – 5	min – 7	min – 4	
max – 20			max – 18	max – 12	max – 28	
1000 м.			3,42±0,03	3,31±0,02	3,35±0,05	3,77±0,07
		n=62	n=62	n=31	n=48	
		min – 3,15	min – 3,19	min – 3,25	min – 3,15	

Після I семестру	100 м.	max – 4,30	max – 4,08	max – 4,12	max – 5,10
		13,89±0,12	13,22±0,47	13,42±0,07	13,76±0,13
		n=51	n=51	n=29	n=51
		min – 12,0	min – 12,3	min – 12,7	min – 11,8
		max – 16,4	max – 13,8	max – 14,0	max – 16,8
		14,87±0,4	12,6±0,27	13,27±0,34	11,75±0,6
	Підтягування на перекладині	n=48	n=48	n=29	n=48
		min – 8	min – 5	min – 9	min – 3
		max – 19	max – 18	max – 16	max – 21
		3,35±0,26	3,24±0,03	3,35±0,03	3,53±0,05
		n=62	n=62	n=31	n=37
		min – 3,15	min – 3,20	min – 3,19	min – 3,09
1000 м.	max – 4,25	max – 4,0	max – 4,0	max – 4,35	

В (табл.2) вказана динаміка підготовленості курсантів дівчат за трьома основними фізичними якістьями. У них також присутня тенденція до покращення результатів.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз рівня підготовленості на першому курсі за I семестр протягом останніх чотирьох років серед дівчат

		Рік набору				
		2015	2016	2017	2018	
Етапи підготовки	Кандидати	100 м.	16,9±0,2	16,8±0,22	17,2±0,38	відсутній
			n=38	n=39	n=16	відсутній
			min – 14,0	min – 15,2	min – 14,5	відсутній
			max – 19,1	max – 22,6	max – 20,9	-
		Згинання і розгинання рук в упорі лежачі днів	19,38±0,86	17,46±0,65	16,7±0,99	відсутній
			n=39	n=39	n=17	відсутній
			min – 10	min – 11	min – 10	відсутній
			max – 36	max – 26	max – 22	-
		1000 м.	4,72±0,09	4,47±0,05	4,71±0,11	відсутній
			n=36	n=36	n=16	відсутній
			min – 3,51	min – 4,18	min – 4,20	відсутній
			max – 6,08	max – 5,43	max – 5,45	-
	Після початкової підготовки	100 м.	16,6±0,16	16,73±0,22	16,99±0,39	17,38±0,28
			n=38	n=39	n=16	n=30
			min – 14,0	min – 14,0	min – 14,0	min – 13,6
			max – 18,5	max – 21,0	max – 21,0	max – 20,6
		Згинання і розгинання рук в упорі лежачі днів	28,69±1,17	22,64±0,7	20,65±1,05	17,94±0,8
			n=39	n=39	n=17	n=38
			min – 2	min – 15	min – 10	min – 4
			max – 45	max – 30	max – 27	max – 28
		1000 м.	4,54±0,07	4,38±0,05	4,54±0,1	4,73±0,14
			n=36	n=36	n=16	n=29
			min – 3,55	min – 3,58	min – 4,15	min – 3,58
			max – 5,48	max – 5,20	max – 5,30	max – 6,03
Після I семестру	100 м.	16,4±0,15	16,07±0,17	16,8±0,31	16,91±0,23	
		n=38	n=39	n=16	n=30	
		min – 13,7	min – 14,6	min – 14,6	min – 13,4	
		max – 18,0	max – 19,9	max – 19,5	max – 19,2	
	Згинання і розгинання рук в упорі	35,28±1,14	28,77±0,72	23,76±1,36	23,29±0,95	
		n=39	n=39	n=17	n=38	
		min – 21	min – 21	min – 11	min – 10	
		max – 60	max – 38	max – 37	max – 41	
	1000 м.	4,4±0,03	4,26±0,04	4,43±0,008	4,33±0,06	
		n=36	n=36	n=16	n=29	
		min – 4,0	min – 3,56	min – 4,01	min – 4,0	
		max – 5,0	max – 5,0	max – 5,20	max – 5,09	

Враховуючи щорічні зміни умов вступу ми бачимо велику різницю

між особистими показниками. Так показники з трьох фізичних якостей самий низький у курсантів 2018 року набору. Це можна пояснити тим, що під час зарахування до навчального закладу з специфічними умовами навчання вони не вели підготовку, мали менший час на адаптацію до фізичних навантажень та розвитку фізичних якостей (проблеми і факти вказані вище). Час їх активної підготовки розпочався з другого етапу (початкова підготовка). Тому присутня значна розбіжність в особистих показниках той чи іншій роботи між курсантами різних років вступу. У курсантів інших років набору вище рівень підготовленості за рахунок раніше розвинених фізичних якостей, так як довше відбувалось планування і систематизація їх підготовки.

В (табл.3) відображені результати розвитку фізичних показників протягом першого року навчання (від моменту вступу та за результатами зимової сесії) з трьох вправ у процентному відношенні серед хлопців та дівчат.

Таблиця 3

Результати рівня підготовленості в процентному відношенні серед хлопців та дівчат

Рік вступу	Швидкість	Сила	Витривалість
2018	5/2,7	9,5/29,82	6,36/8,45
2017	3,35/9,3	102,5/42,2	2,89/5,9
2016	12,5/4,34	107,9/64,77	3,57/4,7
2015	2,86/2,96	25,27/66,56	4,01/6,78

Як показує аналіз відбору кандидатів на навчання за останні 4 роки з основних показників у курсантів які мали довший системний підхід до формування фізичного навантаження, відбувається більш чітке формування тренуваності та розвитку фізичних якостей, особливо силові показники як у хлопців так і у дівчат. Швидкісні показники також мають тенденцію покращення, але переважно у дівчат. Показники витривалості більш розвиваються у курсантів 2018 року набору.

На нашу думку для швидкого розвитку належної спортивного рівня вступників, адаптації до навчання та вдосконалення рівня фізичної підготовленості треба внести зміни в рекомендації до вступу, навчальні та робочі програми "Спеціальної функціональної підготовки" з внесенням комплексу функціональної підготовки, як оптимального варіанту формування належного рівня підготовки, яка б включали в себе наступні напрями:

- робота з вагою (штанга, гирі тощо);
- будь-які фізичні вправи з особистою вагою (на перекладині, брусах, канаті);
- включити в підготовку вправи циклічного навантаження (біг, плавання, їзда на велосипеді, піші туристичні походи, стрибки через скакалку, тривала ходьба по сходах тощо). Бажано тренування проводити 3-4 рази на тиждень по 1,5-2 години, а у вихідні дні включати циклічні вправи. При формуванні такого навантаження та при створенні груп для відвідування занять з "Спеціальної функціональної підготовки" є обов'язковою умовою: рівень фізичної підготовки, вік, стать, індивідуальні фізіологічні та психічні особливості.

Висновок. Заняття з функціональної направленості ефективно вплинуть на формування фізичного і психічного стану, підвищать витривалість, швидкість, силу, вольові якості тощо. Для адаптації курсанта до професійної діяльності під час навчальних занять використовувати елементи самоорганізації (організовувати, розробляти та проводити різні за складом розминки, естафети тощо). Участь курсантів в організації та проведенні спортивно-масової роботи на факультеті буде спрямована на реалізацію інтелектуальних та особистих можливостей направлених на розвиток їх самостійності, відповідальності, вміння розподіляти зусилля в часі, ініціативності тощо. **Перспективи подальших досліджень.** Полягає у створенні програм щодо залучення більшої кількості людей до ведення здорового способу життя, та які б відповідали вимогам: доступності, практичності та об'єктивності.

Література

1. Антоненко С.А. Формування адаптаційних процесів у курсантів першого курсу до фізичних навантажень під час навчання в вузах правоохоронних органів України // Науковий Часопис серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт / випуск 2(55)15 – Київ: видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 12-15.
2. Антоненко С.А., Бадьора С.М., Лаврентьев О.М. Організація відбору кандидатів на службу та формування професійних знань під час навчання ВНЗ правоохоронних органів України // Науковий Часопис серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт / випуск 9(103)18 – Київ: видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. – С. 17-23.
3. Буток О.В. Малиш О.В. Проблеми формування здорового способу життя у курсантів правоохоронних органів та шляхи їх вирішення. Вісник Чернігівського Національного Педагогічного Університету ім. Т.Г. Шевченка Вип. 129 Т.3 [Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт]. – Чернігів, ЧДПУ, 2015. - С. 42-45.
4. Лаврентьев О.М., Буток О.В., Сокол О.А. Рухова активність запорука здорового способу життя. Науковий Часопис серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт / випуск 4(85)17 – Київ: видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – С. 65-68.
5. Лаврентьев А.Н., Буток О.В., Дашковська А.В. Актуальные проблемы физической подготовки женщин в правоохранительных органах Украины. Науковий Часопис серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт / випуск 3(31) 13 – Київ: видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. –С 74-79.

6. Сергієнко Ю.П., Антоненко С.А., Лаврентьев О.М., Буток О.В. Проблеми фізичної активності курсантів ВНЗ правоохоронних органів України./ гол. ред. Носко М.О. [Педагогічні науки, фізичне виховання та спорту]. – Чернівці: ЧДПУ, 2012. – С. 343-347.

Reference

1. Antonenko S.A. (2015), "Formation of adaptation processes for first-year students to physical activity while studying in higher educational institutions of law-enforcement bodies of Ukraine", Scientific Journal Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture / Physical Culture and Sport / Issue 2 (55) 15, pp. 12-15.
2. Antonenko S.A., Badiora SM, Lavrentiev O.M. (2018) "Organization of the selection of candidates for service and the formation of professional knowledge during the study of higher educational institutions of law-enforcement bodies of Ukraine" // Scientific Journal Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture / Physical Culture and Sport/ issue 9 (103) 18 – Kyiv, pp.17-23.
3. Butok O.V. Malysh O.V. (2015) "Problems of the formation of a healthy lifestyle in cadets of law enforcement bodies and ways of their solution" Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. T.G. Shevchenko.- Chernihiv, pp. 42-45
3. Lavrentiev O. M, Butok O.V, Sokil O.A. (2017) "Motor activity guarantee of a healthy lifestyle". Scientific Journal Series 15 Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture / Physical Culture and Sport / Issue 4(85)17, pp. 65-68.
4. Lavrentiev A.N, Butok O.V, Dashkovskaya A.V (2013) "Actual Problems of Physical Training of Women in Law Enforcement Bodies of Ukraine" Scientific Journal Series 15 Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture / Physical Culture and Sport / Issue 3(31)13, pp. 74-79.
5. Sergienko, U.P., Antonenko, S.A., Lavrentiev, O.M, Butok, O.V (2012) "Problems of the Physical Activities of Cadets of the institution of higher education of the Law Enforcement Authorities of Ukraine". [Pedagogical Sciences, Physical Education and Sports] .- Chernihiv, pp.343-347.

Лебединець Н.В.,
кандидат біологічних наук, доцент,
Плиска О.І.,
доктор медичних наук, професор,
Мельниченко О.С.,
студент IV курсу

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
Шкробанець І.Д.
доктор медичних наук, професор, НАМНУ.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Бойові дії на сході України є причиною реорганізації медичних та реабілітаційних закладів. Наслідки перебування в зоні військових конфліктів проявляються психосоматичними захворюваннями. Мінно-підривні травми призводять до морфофункціональної патології, посттравматичних стресових розладів та порушення адаптивних механізмів організму. Розглянуто фізіологічні причини дезадаптації та нервово-психічних порушень з метою зосередження уваги на необхідності комплексної реабілітації постраждалих. Наразі багаторівневий комплекс саногенних заходів полягає в застосуванні медико-психологічних, психотерапевтичних, медикаментозних і немедикаментозних методів. Інтенсивніше впроваджують іпотерапію, каністерапію, озонотерапію, що має здатність шляхом неспецифічного впливу стимулювати захисні адаптивні реакції організму. В зв'язку з формуванням поєднаної патології в організмі учасників бойових дій залишається потреба в удосконаленні комплексної допомоги по лікуванню та реабілітації.

Ключові слова: реабілітація, військовослужбовці, дезадаптація, посттравматичний стресовий розлад, психосоматична патологія.

Лебединець Н.В., Плиска А.И., Мельниченко О.С., Шкробанец И.Д. Актуальные вопросы медико-социальной реабилитации участников боевых действий: опыт и перспективы. Боевые действия на востоке Украины являются причиной реорганизации медицинских и реабилитационных заведений. Последствия пребывания в зоне военных конфликтов проявляются психосоматическими заболеваниями. Минно-подрывные травмы вызывают морфофункциональные патологии, посттравматические стрессовые расстройства и нарушение адаптационных механизмов организма. Рассмотрены физиологические причины дезадаптации и нервно-психических нарушений с целью концентрации внимания на необходимости комплексной реабилитации пострадавших. В настоящее время многоуровневый комплекс саногенных мероприятий состоит в применении медико-психологический, психотерапевтических, медикаментозных и немедикаментозных методов. Интенсивнее внедряется ипотерапия, каністерапия, озонотерапия, которая путем неспецифического воздействия стимулирует защитные адаптационные реакции организма. В связи с формированием сочетанной патологии в организме участников боевых действий есть необходимость в совершенствовании комплексной помощи в лечении и реабилитации.

Ключевые слова: реабилитация, военнослужащие, дезадаптация, посттравматическое стрессовое